

CHARLES GROENHUIJSEN

Optimisten

hebben de **hele** wereld

96
redenen

om opgewekt naar de
toekomst te kijken

Charles Groenhuijsen

Optimisten hebben de hele wereld

96 redenen om opgewekt naar
de toekomst te kijken

Einstein Books, Den Haag 2017

Charles Groenhuijsen 2017
© Einstein Books, Den Haag 2017
ISBN 978-94-92867-01-8
nur 130

Uitgever: Theo Oskam
Omslagontwerp: Wouter Fris
Omslagfoto: Alain DeLorme
Overige foto's: Shutterstock

Dit is een uitgave van Einstein Books BV,
www.einsteinbooks.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleuvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Vooraf

Je kunt dit boek op drie manieren lezen: als gedrukt exemplaar uiteraard, als e-book en als Smartbook. Vooral die laatste, interactieve optie is vernieuwend. Je leest het boek dan online, en kunt net als in een gewoon onlinedocument heel veel aanvullende informatie aanklikken. Ideaal voor wie echt alles wil weten. En voor mij als schrijver is het grote voordeel dat ik het boek dagelijks kan aanpassen aan de actualiteit. Informatie bij de uitgever (einsteinbooks.nl) of op mijn website (chgroenhuijsen.com), waar onder ‘contact’ ook alle info staat over lezingen en interviews. Heb je zelf suggesties of aanvullingen mail ze: BoekOptimisten@gmail.com

Charles Groenhuijsen

0

VOORWOORD JAN-PETER BALKENENDE: WAT EEN VOORUITGANG!

De boodschap van een realistische optimist

Ruim tien jaar geleden vroeg Charles Groenhuijsen mij aanwezig te zijn bij de presentatie van zijn opgewekte boek *Leve Nederland*. Dat ging – zoals de ondertitel vermeldde – over ‘Dromers en doorzetters, leiders en vernieuwers, helden en idealisten’. Zijn eerste hoofdstuk begint zo: ‘Het gaat goed met Nederland. Heel goed. Wie anders beweert jukt of kijkt niet goed.’ Daar valt weinig op af te dingen.

Het werd – ik was in 2006 minister-president – een boeiende boekpresentatie omdat de boodschap van energiek optimisme over Nederland mij zeer aanspreekt. Optimisme is een eigenschap die gelukkig niet gauw overgaat.

Nu, ruim tien jaar later, schrijft Charles Groenhuijsen wederom een optimistisch boek. Hij heeft z’n blik verbreed: *Optimisten hebben de hele wereld*. Het is weer een boek dat positief stemt en het bevat een lange lijst van dingen die goed gaan in de wereld: minder armoede en kindersterfte, meer kansen voor vrouwen en ondernemers, betere gezondheidszorg en onderwijs. We worden gemiddeld ouder (‘100 wordt het nieuwe 60’) en rijker en we leven in een tijdperk – dat vergeleken met bijna alle voorgaande periodes – heel vreedzaam is. Wat een vooruitgang.

Het is verleidelijk vergelijkingen te maken met ruim tien jaar

geleden toen dat blijmoedige boek over Nederland verscheen. Technologie is ongekend snel veranderd en verbeterd. Tien jaar geleden hadden we nog niet of nauwelijks gehoord over 3D-printen, iPhones, smart data, bitcoin en blockchain. De discussie over ons klimaat begon net serieuze vormen aan te nemen. Denk maar aan de film 'An Inconvenient Truth' van Al Gore. De uitdaging om de uitstoot van CO₂ te verlagen en opwarming van de aarde tegen te gaan is op dit moment de grootste uitdaging waar we met z'n allen voor staan.

Ik reis voor mijn werk naar alle continenten en overal zie ik de enthousiaste energie van ondernemers, regeringen, politici, milieugroepen en wetenschappers om de wereld beter, rechtvaardiger en schoner te maken; nieuwe technologie zal daarbij geweldig helpen. Groenhuijsen beschrijft in zijn boek de brede coalities die alle betrokkenen nu met elkaar sluiten. Zo'n samenwerking was tien jaar geleden nog nauwelijks denkbaar. Dat stemt hoopvol.

Het boeiende aan dit nieuwe boek van Charles Groenhuijsen is dat hij al deze grote ontwikkelingen vertaalt naar gewone mensen. Hoe helpt technologie ons als we naar de dokter gaan, trouwen, verhuizen, een huis kopen, een bedrijf beginnen, onderwijs volgen? De conclusie van het boek is dat meer mensen invloed krijgen op hun eigen leven. Dat maakt mensen sterker. En dat is van onschatbare waarde.

Groenhuijsen verkondigt 'de boodschap van de realistische optimist'. De 'perfect storm' van de wereldwijde vooruitgang! Laten we niet vergeten dat de grote geestelijke leiders uit onze recente geschiedenis allemaal optimisten waren: Martin Luther King had een droom (geen nachtmerrie), Nelson Mandela zette zich in voor een nieuw Zuid-Afrika dat plaats gaf aan alle mensen, John F. Kennedy bracht ons naar de maan, Mahatma Gandhi geloofde in geweldloosheid. Ze hebben gelijk.

Pessimisme maakt mensen machteloos en kwaad.
Optimisme geeft kracht en creativiteit.

Het zou mooi zijn als er over tien jaar weer een inspirerend boek zou uitkomen van Charles Groenhuysen. Zodat we de voorspellingen van vandaag kunnen toetsen aan de realiteit van 2027 en opnieuw nieuwsgierig vooruit kunnen kijken. Ik heb er alle vertrouwen in dat de vreugdevolle boodschap in het boek *Optimisten hebben de hele wereld duurzaam blijkt te zijn*.

Winston Churchill had gelijk toen hij zei:
‘Een pessimist ziet een probleem in elke uitdaging.
Een optimist ziet een uitdaging in elk probleem.’

Jan Peter Balkenende
Voormalig Minister-President (2002-2010)
External Senior Advisor to EY
Hoogleraar Governance, Institutions and Internalisation, Erasmus Universiteit Rotterdam

1

VAN GOEIE OUWE TIJD NAAR BETERE NIEUWE TIJD

Barack Obama:

Als ik een moment in de geschiedenis moest kiezen om geboren te worden zou dat vandaag zijn.
We hebben het geluk te leven in de meest vreedzame, meest welvarende, meest vooruitstrevende periode in de geschiedenis van de mensheid.

Speech Hannover, Duitsland, 25 april 2016

1A

Inleiding

Het gaat goed met de wereld. Willen we dat wel weten?

‘Het enige wat beter verkoopt dan seks is angst’
Jestin Coler, journalist, gespecialiseerd in ‘fake news’

‘We hebben die ‘Goeie Ouwe Tijd’
vooral te danken aan een slecht geheugen’
Franklin Pierce Adams. Journalist (1881-1960)

‘Onze kwaliteit van leven is in de afgelopen honderd jaar
meer vooruitgegaan dan in de hele geschiedenis
van de mensheid daarvoor’
Peter Diamandis, Steven Kotler
in: *Abundance: The Future Is Better Than You Think*

Wat akelig dat mensen onzekerheid zo vaak in angst en boosheid omzetten. Stel dat we vanaf nu met z’n allen het omgekeerde doen.

Uit onzekerheid hoop putten.

Minder gevaren zien en méér uitdagingen.

Bedreigingen inruilen voor kansen.

Ietsje vaker ‘de fles is halfvol’ in plaats van ‘halfleeg’.

Met optimisten los je problemen sneller op dan met pessimisten.

Optimisten zijn energieke, creatiever.

En – wist u dat? – ze zijn gezonder en ze leven gemiddeld langer.

Nee, dit is geen ‘softie’ zelfhulpboek voor de beknelde twijfelaars van de 21ste eeuw. Het is ook geen opbeurende levensgids voor dolende somberaars. Ik heb in dit boek wél een aantal voorbeelden bij elkaar gebracht van ontwikkelingen in de wereld die uw en mijn leven blijvend veraangenen.

Misschien bent u het met me eens. Of niet. Als u na het lezen ervan tegen me zou zeggen: ‘Je hebt me aan het denken gezet’, dan ben ik – gedurende de lange maanden van schrijven – niet voor niks elke dag in alle vroegte opgestaan om aan dit boek te werken.

Heel bewust citeer ik op de titelpagina van dit boek oud-president Barack Obama, die terecht zegt dat er nog nooit een periode is geweest met zo veel welvaart en vrede. Het is een krachtige en bevlogen toespraak (heimwee iemand?).

Obama zegt over de stortvloed aan slecht nieuws: ‘Jonge mensen die op de televisie of via hun telefoon naar het nieuws kijken zullen daar wel verbaasd over zijn. Het lijkt alsof er alleen maar slecht nieuws komt elke dag. Maar bedenk dat het tientallen jaren geleden is dat de laatste oorlog tussen grootmachten was. Meer mensen dan ooit leven in een democratie. We zijn gezonder, rijker en beter opgeleid dan ooit. De wereldwijde economie heeft meer dan 1 miljard mensen uit extreme armoede gehaald en heeft een nieuwe middenklasse gecreëerd van Zuid-Amerika tot Afrika en Azië.’ Hier is wel ook een schaduwzijde: niet alleen in Nederland, maar ook in de rest van de wereld stijgt het aantal welvaartsziekten zoals kanker, obesitas, diabetes type 2, burn-out. Dit heeft invloed op de uiteindelijk haalbare leeftijd. Zonder die kwalen zou de levensverwachting dus nóg sneller stijgen!

Angst voor de toekomst is niks nieuws:
We zijn al bang sinds het Stenen Tijdperk.

Nog even over die angst waaraan we met z'n allen zo vaak ten prooi vallen. Het is verklaarbaar waarom we zo graag en gretig somberen. Dat komt door de evolutie. Welke diersoorten hadden in de miljoenen jaren die Charles Darwin beschrijft de beste kans om te overleven? Dat zijn dieren en menselijke voorgangers die voortdurend op hun hoede zijn uit angst dat ze door een groter, sterker of slimmer beest worden verjaagd of opgegeten.

Je kunt maar beter alert zijn in je oerbos, op de barre prehistorische steppen of in de dieptes van de nog ongerepte oceaan van het Stenen Tijdperk. Een voorkeur voor het sombere scenario zit dus een beetje in onze genen. Daar hebben we ook in de 21ste eeuw nog knap veel last van.

Ons genenpakket is in die oertijd evolutionair in elkaar geknutseld. En helaas, de evolutie gaat traag, érg traag. Onze angsten en emoties komen voort uit het brein dat niet echt anders is dan dat van onze verre voorouders. Evolutionair kon je toen gevaar beter vaak overschatten dan een enkele keer onderschatten. En nu dan? Hoe reageren onze oer-hersenen in het digitale tijdperk op een paniekerig, 24 uren nieuwsbombardement? Niet heel anders dan toen. Angstig. En dat verklaart veel.

In hun boek *Van Big Bang tot Burn-Out* schrijven psychiater Witte Hoogendijk en journalist Wilma de Rek over de tomeloze stress-epidemie van de 21ste eeuw. Ook zij verwijzen naar de evolutie: de angst voor de hongerige leeuw achter elke boomstronk. Die leeuw is er niet meer in de moderne tijd, maar de angst ervoor bleef. De wereld veranderde (veiliger & vredzamer), ons angstgevoel (je weet maar nooit...) bleef.

Hoogendijk en De Rek schrijven: 'Bij een toenemend deel van de moderne mensheid verdwijnt het gevoel van stress helemaal niet. Want de ingebeelde 'leeuw' is nog niet in het struweel verdwenen of daar dient de volgende zich alweer aan. Zo helpen gedachten

de mens niet te overleven, maar maken juist ziek: overspannen, overwerkt, burn-out, depressief, paniekerig, angstig, piekerend of welk etiket we ook maar gebruiken voor al die aandoeningen die stress-gerelateerd zijn. De westerse bevolking raakte in toenemende mate in de greep van stressaandoeningen.'

Pessimisme en argwaan (de leeuw achter de boomstronk) waren tienduizenden jaren geleden heel nuttig als overlevingsstrategie. Als in die miljoenen jaren van evolutie onze verre voorouders hadden gedaan waarvoor ik in dit opgewekte boek pleit ('wees optimistisch, niet argwanend'), dan waren wij er al niet meer geweest. We waren al lang ten onder gegaan in de wrede maastroom van de evolutie. Die heeft ontelbare slachtoffers gemaakt. Meer verliezers dan winnaars.

Helaas is ons brein wat dat betreft niet mee-geëvolueerd. We reageren nog net als toen. En dat hoeft dus niet meer. Het is alsof we het moderne verkeer trotseren in een koekblikachtige Daf-33 (met het 'pientere pookje') uit 1969. Of nog erger: 's ochtends met berenvel en knots tram of trein instappen. Dat loopt niet goed af. De evolutie loopt altijd enkele tienduizenden jaren achter de feiten aan.

De evolutie is overigens niet alleen negatief. Er is in ons brein niet alleen angst. Koppig en angstig in je grot, hut of tent blijven zitten uit vrees voor al die engerds buiten is geen duurzaam concept. Dan sterf je snel uit. Je moet eropuit. Op zoek naar die andere basisvoorwaarden van de evolutie: eten om in leven te blijven, soortgenoten om mee samen te werken en vooral vruchtbare partners om je mee voort te planten.

Succes ontstaat bij een vitale combinatie van moed, optimisme en voorzichtigheid.
Dat is dan níet veranderd. Gelukkig maar.